

SIMPOZIONUL ROMÂNÔ-GERMAN

BRAȘOV 18–20 noiembrie 1994

Între 18–20 noiembrie 1994 a avut loc la Brașov Simpozionul româno-german „Cercetarea patrimoniului cultural săsesc din Transilvania – Rezultate și perspective” organizat de Ministerul Culturii – România, Comitetul Național german ICOMOS, Consiliul cultural săsesc din Gundelsheim-Germania, gazde fiind Inspectoratul pentru cultură Brașov și Muzeul de etnografie Brașov.

Programul simpozionului a debutat în prima zi cu vernisajul expoziției de fotografii „Un viitor pentru trecut – Patrimoniul german din România”, o sugestivă prezentare în tehnică color a monumentelor săsești din Transilvania – relevând valoarea de excepție a arhitecturii create de coloniștii din spațiul german pe teritoriul țării noastre.

După deschiderea festivă ce a cuprins luările de cuvânt ale ing. Alex. Popa prefectul Brașovului, dr. Andreas Wegend, din partea Ministerului federal de Interne din Germania, dr. Anton Roszbach – ambasadorul Germaniei la București, ing. Ioan Gonțea – președintele Consiliului județean Brașov, dr. Paul Filippi – președintele Forului Democratic al Germanilor din România, dr. Christoph Klein – episcop al bisericii evanghelice C.A. din România și dr. C. Moisescu, directorul Direcției Monumentelor Istorice din cadrul Ministerului Culturii, au urmat comunicări în plen (în număr de șase) a căror tematică cu caracter generalizator a adus în fața participanților problemele legate de „Programul documentare exhaustivă, a patrimoniului cultural din Transilvania”, inițiat în 1991 în baza acordului încheiat între Consiliul cultural săsesc – Gundelsheim – Germania și Ministerul Culturii – România, program ce urmează să continue și în 1995. Acest contract ce presupune o investigație pluridisciplinară de anvergură, realizată după metoda de cercetare și inventariere a patrimoniului arhitectural pusă la dispoziție de ICOMOS – Germania și finanțată de Ministerul federal de Interne al Germaniei – a permis o documentare completă pentru 180 din cele 240 așezări săsești din Transilvania, cercetarea restului de 60 localități rurale urmând să fie definitivată până la sfârșitul anului 1995, iar rezultatele publicate în 26 volume de sinteză.

O contribuție concretă în restaurarea monumentelor germane din România a avut cointeresarea unor fundații din Germania la finanțarea unor proiecte de restaurare. Astfel, cu sprijinul Comitetului Național German ICOMOS, în cadrul contractului de colaborare româno-german este

inclusă și finanțarea unor proiecte de restaurare de anvergură (Biserica din Deal, Sighișoara, biserica cetate Drăușeni, Brașov, restaurarea capelilor Hărman și Sânpetru, Brașov), de către fundația Messerschmitt din München. Totodată și alte fundații din Germania: Fundația Patrimoniului Cultural German din România, cu sediul la Stuttgart, Fundația sașilor Transilvăneni – cu sediul la München și Fundația Culturală a Landurilor cu sediul la Berlin, s-au implicat în acțiuni de restaurare și protejare a fondului construit, finanțând lucrările de conservare la o serie de monumente: bisericile evanghelice din Prejmer, Hărman, Bagaciu, Casa Schuller-Mediaș, etc.

Cea de a 2-a zi a simpozionului a fost destinată dezbaterilor pe secțiuni organizate pe 3 specialități: evidență, restaurare și etnografie.

În cadrul secțiunii I: *Evidența și cercetarea sistematică a monumentelor de arhitectură*, cele 18 comunicări prezentate de către specialiștii din numeroase instituții ce au colaborat la elaborarea programului – au prezentat rezultatele obținute în activitatea de documentare efectuată până în prezent (relevée + cercetare sistematică) în privința sistematizării metodelor și tehnicilor folosite cât și al conturării aportului științific la cunoașterea aprofundată a acestui patrimoniu.

În secțiunea a II-a, „*Restaurarea patrimoniului de arhitectură săsească*” au fost susținute 19 comunicări, s-au prezentat rezultatele cercetărilor întreprinse cu ocazia restaurărilor la o serie de monumente ca: Ansamblul de arhitectură civilă Brașov nr. 15–16 – monument din epoca Renașterii, ce a necesitat o cercetare pluridisciplinară de anvergură (arheologie, arhivistică, istorie, istoria artei, pictură, arhitectură), în baza căreia s-au conturat soluțiile adoptate în proiectul de restaurare; Cetatea țărănească Drăușeni; Capela bisericii Sânpetru – Brașov. În cadrul acestei secțiuni au fost prezentate interesante cercetări făcute cu ocazia inventarierii la o serie de ansambluri de artă plastică, cât și rezultatele unor cercetări arheologice și de arhivă privind monumentele săsești.

Secțiunea a cuprins și comunicări având ca temă revitalizarea unor așezări urbane (Sighișoara) sau rurale (satele săsești din zona Rupea), în vederea conturării unor viitoare repere de valorificare a acestora.

Secțiunea a III-a – „*Cercetări etnologice de urgență*” – în cadrul căreia au fost prezentate 12 comunicări, a adus la cunoștința participanților contribuțiile științifice în domeniul cercetării

patrimoniului etnologic (arta populară, tehnici tradiționale, evoluția casei țărănești, etc.) din zonele de colonizare germană din România.

O ilustrare a acestei activități, căreia Muzeul de Etnografie Brașov i s-a dăruit cu deosebită râvnă, a constituit-o vernisajul expoziției „Din universul satului săsesc transilvănean”, cu o prezentare specială a specificelor „Wandsprüche”.

Dezbaterile pe secțiuni pe marginea lucrărilor simpozionului, ca și cea în plen din ultima zi, au permis numeroșilor specialiști români și germani sistematizarea rezultatelor obținute până în prezent

în domeniul salvării patrimoniului istoric și cultural german din România, conturarea unor proiecte de acțiune – urgente sau de perspectivă – în funcție de o ordine de priorități clar definită, precum și a implicațiilor pe care le are asupra viitorului acestui patrimoniu clarificarea imperativelor legislative, juridice, economice și sociale ce decurg.

În încheierea lucrărilor simpozionului a fost adoptat următorul proiect de REZOLUȚIE, ce sintetizează condițiile actuale în care se află acest patrimoniu, cât și modalitățile concrete de acțiune în viitor.

MARINA ILIESCU

privind măsuri de protecție a patrimoniului cultural creat de populația germană din România

Prezența populației germane pe teritoriul României începând din evul mediu și-a pus amprenta asupra cristalizării unui peisaj cultural specific, caracterizat printr-o mare varietate datorată adaptării la condițiile istorico-geografice.

Existența unor comunități distincte care au locuit continuu acest teritoriu, a condus la dezvoltarea unei civilizații regionale distincte.

Conștiința răspunderii comune pentru această parte importantă a patrimoniului european a făcut posibilă inițierea în iunie 1990 a unui program de colaborare științifică între instituții specializate din România și Germania.

Ca primă condiție pentru strategia de conservare s-a impus documentarea asupra patrimoniului săsesc din Transilvania, proiect finanțat de guvernul federal german și guvernul român, coordonat de Consiliul Cultural Săsesc din Gundelsheim, în colaborare cu Ministerul Culturii și instituțiile sale specializate.

El s-a desfășurat până în prezent cu concursul specialiștilor Direcției Monumentelor Ansamblurilor și Siturilor Istorice, Academia de Artă București, Institutul de arhitectură „I. Mincu” București, Institutului de cercetări socio-umane Sibiu, Institutului de arheologie și istoria artei Cluj, Muzeului de Etnografie Brașov, documentarea urmând să continue și în celelalte regiuni de colonizare germană.

Conducerea științifică a fost asigurată prin protocolul de colaborare încheiat între D.M.A.S.I. și Comitetul Național German ICOMOS, care la rândul lui a reușit să cointereseze Fundația Messerschmitt din München la finanțarea unor proiecte de restaurare de anvergură.

Concomitent, alte fundații din Germania: Fundația Patrimoniului Cultural German din România cu sediul la Stuttgart, Fundația Sașilor Transilvăneni – cu sediul la Stuttgart, Fundația Sașilor Transilvăneni – cu sediul la München și Fundația Culturală a landurilor cu sediul la Berlin, s-au implicat în acțiuni de restaurare și protejare a fondului construit.

De asemenea, se preconizează elaborarea unei strategii de protejare a patrimoniului mobil în cadrul unei concepții muzeistice de lungă durată.

În zilele de 18–20 nov. 1994 s-au desfășurat la Brașov lucrările Simpozionului româno-german cu tema: „Cercetarea patrimoniului cultural săsesc din Transilvania – rezultate și perspective” cu participarea specialiștilor din domeniile protecției monumentelor: arhitecți, arheologi, istorici de artă, istorici, restauratori,

etnografi, din cadrul D.M.A.S.I., muzee, instituții de cercetare ale Academiei române, Instituții de învățământ superior precum și reprezentanți ai Bisericii evanghelice C.A. din România.

Organizatorii simpozionului: Ministerul Culturii din România, Consiliul Cultural Săsesc din Germania, Comitetul Național german ICOMOS, Comitetul Național Român ICOMOS au asigurat participanților din România și Germania cadrul necesar dezbaterilor profesionale asupra stării de degradare a zonelor cuprinse în patrimoniul cultural de sașii transilvăneni. Participanții la simpozion constatând:

- unicitatea acestui patrimoniu cultural creat de populația săsească în decursul a opt veacuri în spațiul românesc, parte a patrimoniului cultural național și european;
- valoarea deosebită și originalitatea acestui patrimoniu ca rezultat al multiplelor interferențe culturale datorate conviețuirii comune cu românii și alte etnii din Transilvania;
- starea de rapidă degradare care amenință patrimoniul mobil și imobil ca urmare a depopulării acestor zone, în urma plecării masive a sașilor, proces intensificat mai ales după anul 1989;
- absența în România a cadrului legislativ specializat, coerent și eficient – în special a Legii monumentelor istorice, în care să poată fi urmărită consecvent protecția patrimoniului cultural mobil și imobil;
- răspunderea comună a instituțiilor și organismelor asociative române și germane în ceea ce privește măsurile de păstrare și protecție a acestei moșteniri.

Participanții consideră ca neceare:

- continuarea activității de inventariere, cartare și documentare a așezărilor de colonizare germană atât din Transilvania cât și din alte părți ale României;
- elaborarea unei strategii globale care să vizeze aspecte de mediu natural și de existență economico-socială incluzând proiecte fezabile care să împiedice pierderea acestui patrimoniu, stabilindu-se programe de urgență și de perspectivă;
- implicarea autorităților administrației centrale și locale abilitate, a instituțiilor și a celorlalte organisme interesate din România și Germania;

- crearea unor structuri organizatorice coordonate științific de Comisia Națională a Monumentelor Istorice și Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor, ca instituții abilitate cu competențele în domeniul protecției patrimoniului mobil și imobil;
- participarea în continuare cu proiecte și programe a organismelor internaționale de specialitate;
- promovarea pe plan regional și local a unor măsuri legislative privind protecția patrimoniului cultural mobil și imobil;

- crearea de programe speciale cu caracter informativ-educativ pentru stimularea opiniei față de aceste valori.

Participanții la simpozion, apreciind realizările științifice ale proiectului româno-german, consideră că acestea au fost posibile numai prin sprijinul financiar al celor două guverne – din România și Germania.

Având în vedere importanța deosebită a acestui program complex de cercetare, sistematizare, conservare-restaurare și protecție a zonelor cu populație germană din România, participanții de la simpozion reafirmă necesitatea susținerii în continuare a acestor programe de cele două state.